

Informerende nota aan de gemeenteraad

Onderwerp: Energie en netcongestie	
Vergadering d.d.: 15 september 2026	Agendapunt:
Portefeuillehouder: Tom de Nooijer	
Behandelend team: Ruimte	Kenmerk: 582095

Onderwerp

Energie en netcongestie.

Aanleiding en achtergrond

Met de informerende nota voor de raad van 12 februari 2026 (in raadsbrede commissie van 23 april 2026) informeerden wij u over het persbericht van TenneT, waarin Tennet aangaf dat het elektriciteitsnet zijn grenzen heeft bereikt. Tennet gaf onder andere de stevige waarschuwing af dat er deze zomer een aansluitstop voor kleinverbruikers dreigt. In de informerende nota gaven wij aan dat wij u informeren over nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van dit onderwerp, wanneer daar aanleiding toe is.

Inmiddels hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan. Ook staan er een aantal acties op stapel, waarvan het goed is dat u op de hoogte bent dat wij hier mee aan de slag zijn. Met deze informerende nota informeren wij u daarom over de huidige stand van zaken ten aanzien van het onderwerp energie en netcongestie. In het CUP 2026-2030 zal overigens ook worden opgenomen dat er een nadere uitwerking komt van de aanpak netcongestie.

Boodschappen

Transportcapaciteit en prioritering

1. *Een aansluitstop in gemeente Oldebroek is voorlopig voorkomen.*
Na het bericht van Tennet van 12 februari 2026 over een dreigende aansluitstop voor kleinverbruikers (woningen en kleine bedrijven), kwam op 21 april 2026 het bericht dat een algehele aansluitstop in het FGU-gebied (Flevopolder, Gelderland en Utrecht) is voorkomen. Dit komt onder andere omdat het FGU-gebied is opgedeeld in 5 afzonderlijke congestiegebieden (Bijlage 1). In één congestiegebied in de provincie Utrecht geldt per 1 juli 2026 een 'aansluitpauze'. In het congestiegebied waarin gemeente Oldebroek ligt (Dronten/Harderwijk/Hattem), en drie andere congestiegebieden, kunnen vooralsnog aansluitingen worden gerealiseerd. In deze gebieden is vóór 2027 geen aansluitpauze voorzien. Elke zes maanden bekijkt de netbeheerder opnieuw de situatie. Het eerste formele herijkingsmoment staat gepland voor oktober 2026.
2. *Sinds 1 juli geldt een wachtlijst voor het verkrijgen van transportcapaciteit voor kleinverbruikers (woningen e.d.).*
Voorheen reserveerden netbeheerders een deel van de netcapaciteit, zodat aanvragen van kleinverbruikers (zoals huishoudens, nieuwbouwprojecten, laadpalen en mkb'ers) kunnen worden toegewezen. Dat is gestopt per 1 juli 2026. Vanaf dan komt iedereen die in een congestiegebied een aanvraag wil doen – groot en klein – op dezelfde wachtlijst. De capaciteit wordt toegewezen zolang deze nog beschikbaar is.
3. *Transportcapaciteit wordt verdeeld volgens een maatschappelijk prioriteringskader.*
Omdat de ruimte op het elektriciteitsnet nog maar beperkt is, wordt sinds 1 juli de beschikbare capaciteit toegewezen op basis van een maatschappelijk prioriteringskader. Het prioriteringskader moet er voor

zorgen dat in netcongestiegebieden belangrijke maatschappelijke functies zoals scholen, woningen en ziekenhuizen voorrang krijgen op een aansluiting. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft dit prioriteringskader voor netcapaciteit opgesteld, en de netbeheerders moeten deze toepassen.

Het maatschappelijk prioriteringskader omvat 3 categorieën waaraan voorrang mag worden verleend:

1. Congestieverzachters, zoals grootschalige batterijsystemen. Zij krijgen de hoogste prioriteit, omdat ze ruimte vrijmaken op het volle net.
2. Organisaties die nodig zijn voor de nationale veiligheid. Denk aan ziekenhuizen, defensie, noodhulp, veiligheidsdiensten, waterbeheer en de verkeersveiligheid.
3. Essentiële basisbehoeften zoals woningen en onderwijs.

Alle andere aanvragen die niet onder bovenstaande categorieën vallen, zoals winkels, bakkerijen en slagers, laadpalen, volgen daarna op de wachtlijst.

Landelijk is gecommuniceerd over deze veranderde situatie. Ook wij hebben inwoners en bedrijven via verschillende kanalen geïnformeerd over deze veranderde situatie. Bijvoorbeeld bij het verlenen van omgevingsvergunningen voor nieuwe woningen of via de ondernemers nieuwsbrief. We hebben daarvoor onder meer een folder gebruikt (Zie bijlage 2).

4. *Per 1 oktober 2026 kunnen gemeenten vervroegd transportcapaciteit én prioriteit aanvragen voor woningbouw en onderwijshuisvesting.*

Voor woningbouw en onderwijshuisvesting kunnen wij als gemeente vanaf 1 oktober 2026 vervroegd transportcapaciteit aanvragen, 10 jaar vooruit. Deze werkwijze heet 'Eerder aanvragen in planproces'. Het gaat om plannen en projecten die nog niet concreet genoeg zijn om nu in te dienen en/of waarvan nog geen projectontwikkelaar in beeld is. Door gebruik te maken van het 'Eerder aanvragen' komt het plan/project vroegtijdig op de wachtlijst te staan en maakt het meer kans om tijdig een aansluiting te krijgen.

Zodra de aanvraag voor vervroegd transportcapaciteit is gedaan, kan voor de verschillende plannen prioriteit (categorie 3) worden aangevraagd. Wanneer de prioriteit wordt toegekend, dan komen de plannen hoger op de wachtlijst, namelijk in categorie 3 'Essentiële basisbehoeften'. Hoger komen op de wachtlijst betekent overigens niet een garantie op het daadwerkelijk verkrijgen van transportcapaciteit. Het is niet bekend hoeveel capaciteitsruimte er precies te verdelen valt en hoeveel aanvragen dus daadwerkelijk zullen worden gehonoreerd.

Om de prioriteitsaanvraag te kunnen doen, moeten wij beleidsregels opstellen voor het in volgorde zetten van onze lokale woningbouwprojecten. Denk aan factoren als start bouw, projectrijpheid, maatschappelijk belang en opleverdatum. Op basis van deze lokale volgordelijst, wordt namelijk de volgorde bepaald van het indienen van onze aanvragen van vervroegde transportcapaciteit. VNG heeft voor de gemeenten in juli hiervoor formats aangeleverd. Aan de hand van deze formats zullen wij op basis van onze wettelijke bevoegdheid beleidsregels - inclusief de daaruit volgende volgordelijst – formuleren, vaststellen en publiceren. Gelet op de geringe tijd, zijn wij niet in de gelegenheid om u vooraf te consulteren over de beleidsregels.

We zijn ondertussen begonnen met voorbereidende werkzaamheden, om op 1 oktober 2026 de nodige aanvragen voor transportcapaciteit en prioriteitsaanvragen te kunnen indienen. VNG heeft in haar brief van 16 april 2026 (zie Bijlage 3) ook aanbevolen om dit te doen.

5. *Wij hebben zorgen over de uitvoering van de werkwijze 'Eerder aanvragen in het planproces'.*

Zoals aangegeven kan per 1 oktober vervroegd transportcapaciteit worden aangevraagd. Maar op dit moment zijn er nog verschillende uitvoerings- en juridische vraagstukken die landelijk moeten worden uitgewerkt. De ACM, ministeries van EZK en BZK, Netbeheer Nederland, IPO e.d., zijn hier mee bezig, maar onbekend is wanneer alles is uitgewerkt.

Zo is er nog steeds geen volledige duidelijkheid over hoe en waar de aanvragen moeten worden gedaan, en welke indieningseisen precies gelden voor het 'Eerder aanvragen'. Ook is er nog onduidelijkheid over de contractvorm tussen overheid en netbeheerder bij het toekennen van transportcapaciteit.

Verder moet er nog duidelijkheid komen over een eventuele voorfinanciering van de kosten van het aanvragen van een aansluiting door de gemeenten in plaats van door de projectontwikkelaar. Het is bijvoorbeeld nog niet duidelijk in welke gevallen gemeenten moeten voorfinancieren en wat de hoogte is. De netbeheerder heeft aangegeven dat zij de kosten in de tweede helft van 2027 zullen factureren. De aansluitkosten zullen uiteindelijk worden doorberekend aan de projectontwikkelaars. Maar in het geval er moet worden voorgefinancierd, dan gaan we als gemeente wel een (betalings)verplichting aan. Omdat de aanvragen om transportcapaciteit per 1 oktober moeten worden gedaan, is er geen gelegenheid meer voor besluitvorming door de raad. Daarom zullen we achteraf rapporteren, bijvoorbeeld via de 2^e bestuursrapportage (Berap 2) van dit jaar.

Kortom: er is op dit moment veel onduidelijk. Dat maakt dat wij zorgen hebben over of we direct per 1 oktober vervroegd transportcapaciteit kunnen aanvragen. VNG is namens de gemeenten hierover ook in gesprek met de partijen om snel de benodigde duidelijkheid te verkrijgen. Ook heeft VNG namens de gemeenten haar zorgen geuit in een brief van 7 juli 2026 aan het ministerie van EZK (Bijlage 4).

Wij bereiden ons ondertussen zo goed als mogelijk voor, met het vertrouwen dat we tijdig de benodigde aanvragen kunnen doen.

6. *Er is een overgangsperiode van 1 juli tot 1 januari 2027.*

Tussen 1 juli 2026 en 1 januari 2027 is er een overgangsperiode. In deze periode gaat de transportruimte die eerder gereserveerd werd voor kleinverbruikers naar aanvragen met maatschappelijke prioriteit. Dit betekent dat congestieverzachtters en organisaties die zorgen voor veiligheid of acute zorg, als eerste een nieuwe of zwaardere elektriciteitsaansluiting krijgen. Daarna zijn de basisbehoeften zoals woningbouw en scholen aan beurt.

7. *Na 1 januari 2027 komen aanvragen zonder maatschappelijke prioriteit aan de beurt.*

Is er na de overgangsperiode nog ruimte op het elektriciteitsnet? Dan komen aanvragen zonder maatschappelijke prioriteit – zoals bedrijven – aan de beurt. Is er geen ruimte? Dan komen alle nieuwe aanvragen op de wachtlijst. Wanneer er weer ruimte vrijkomt, volgt aansluiting volgens de wachtrij.

Uitgevoerde en uit te voeren acties

8. *Wij hebben het gemeente brede onderzoek naar mogelijke oplossingsrichtingen voor het verminderen van netcongestie in gemeente Oldebroek afgerond.*

In de rapportage Klimaatneutraal Oldebroek, Voortgang en Uitvoering 2026 (raadsinfo van 24 maart 2026) is aangegeven dat bovengenoemd onderzoek zal worden afgerond. Dit is gebeurd. Het rapport is als bijlage bijgevoegd (Bijlage 5). Het rapport heeft belangrijke inzichten gegeven in onder andere:

- a. Waar en wanneer netcongestie ontstaat op ons lokale middenspanningsnet, en
- b. Mogelijke oplossingsrichtingen om netcongestie te verminderen.

De resultaten van het onderzoek zijn belangrijke input voor hoe we de komende jaren netcongestie kunnen aanpakken. Wij werken daartoe dit jaar een plan van aanpak uit. Wij informeren u hierover zodra deze gereed is.

9. *Het elektriciteitsnet in de kern Oldebroek wordt de komen jaren toekomstbestendig gemaakt.*

De netbeheerder Liander geeft aan dat het nodig is om het elektriciteitsnet (laagspanningsnet) in de kern Oldebroek te verzwaren, omdat er zich anders in deze kern op korte termijn spanningsproblemen kunnen voordoen. Ook het laagspanningsnet van de andere gebieden in onze gemeente zullen de komende 20 jaar moeten worden verzwared, maar daar is de urgentie op dit moment niet zo groot.

Voor de kern Oldebroek betekent dit dat er ongeveer 11 extra middenspanningsruimtes (trafo's) moeten worden geplaatst. De insteek is om het gebied in één keer goed aan te pakken.

Liander bereid samen met ons dit traject voor. Er zullen eerst afspraken worden gemaakt over onder meer ruimtelijke inpassing, vormgeving, vergunningen en communicatie en participatie. Daarna zal tot uitvoering worden overgegaan. Dit traject doen we in lijn met en vooruitlopend op de landelijke "versnellingsaanpak regionale stroomnetten" (Bijlage 6). Wij houden u op de hoogte van dit proces.

10. *We gaan onderzoeken of we regels moeten maken voor grote batterijsystemen.*

Zoals hierboven aangegeven, wordt sinds 1 juli de beschikbare capaciteit toegewezen op basis van een maatschappelijk prioriteringskader. En krijgen op basis van dit maatschappelijk prioriteringskader congestieverzachtters - zoals grootschalige batterijsystemen - de hoogste prioriteit, omdat ze ruimte vrijmaken op het volle net.

Ook hebben het Rijk, netbeheerders, de toezichthouder en marktpartijen in mei 2026 een gezamenlijke visie op gebruik van het elektriciteitssysteem vastgesteld (Bijlage 7). Deze visie gaat onder andere uit van grootschalige realisatie van flexibiliteit (batterijsystemen) en flexibiliteit als een vanzelfsprekend onderdeel van het energiesysteem. Flexibel netgebruik helpt namelijk de beschikbare netruimte beter te benutten en wachtrijen te verkorten en draagt bij aan een weerbaar energiesysteem en samenleving.

Gelet op deze ontwikkelingen is het mogelijk dat er initiatiefnemers melden die in onze gemeente grote batterijsystemen willen realiseren.

Batterijsystemen hebben echter invloed op onze fysieke leefomgeving. Ze nemen fysieke ruimte in. Ze kunnen het zicht en de inrichting van een gebied veranderen. Ook hinder en veiligheidsaspecten spelen een rol bij het goed inpassen van een batterijsysteem. Het is daarom belangrijk om een goede afweging te kunnen maken over waar en onder welke voorwaarden een batterijsysteem mag worden gerealiseerd. Dit kunnen we vastleggen in regels. Zo kunnen we zorgen voor het houden van grip op ruimtelijke kwaliteit, netbelasting en maatschappelijke meerwaarde. Ook ontstaat er dan duidelijkheid voor initiatiefnemers over de gemeentelijke eisen en randvoorwaarden voor batterijsystemen.

Vanwege het bovengenoemde gaan we onderzoeken of we regels moeten maken voor grote batterijsystemen. Wij betrekken u bij dit proces.

11. *CDOKE-middelen kunnen worden ingezet om netcongestie aan te pakken.*

Zoals ook aangegeven in de perspectiefnota 2027 (raadsbrede commissie van 23 juni 2026), verwachten we voor de jaren 2027- 2029 jaarlijks €750.000 voor de Regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE). Aangegeven is dat de komende jaren - net als voorgaande jaren - ook een deel van de personele capaciteit hieruit kan worden betaald. We schatten in dat we de resterende middelen nodig hebben om netcongestie aan te pakken, zodat plannen kunnen worden gerealiseerd. Daarom wordt er hiervoor een bestedingsplan opgesteld, die later naar u toekomt.

12. *Wij houden u op de hoogte.*

Wij informeren u over nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van dit onderwerp wanneer daar aanleiding daartoe is.

Bijlage(n)

- BW20260825, Bijlage 1, Congestiegebieden FGU-regio
- BW20260825, Bijlage 2, folder netcongestie 1 juli 2026
- BW20260825, Bijlage 3, VNG, Nieuwe werkwijze Eerder aanvragen in planproces woningbouw & onderwijshuisvesting
- BW20260825, Bijlage 4, brief VNG 07-07-2026 aan EZK, zorgen proces Eerder aanvragen
- BW20260825, Bijlage 5, Rapport energiesysteem gemeente Oldebroek
- BW20260825, Bijlage 6, Versnellingsaanpak Regionale Stroomnetten
- BW20260825, Bijlage 7, Visie op gebruik van het elektriciteitssysteem

Oldebroek, 25 augustus 2026,

Burgemeester en wethouders van Oldebroek,

, secretaris P.H. Lensselink,

, burgemeester T.H. Haseloop-Amsing.